

НАПРЯМ 5. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КАНАДИ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННУ ПОРУБКУ ЛІСУ

Будяченко О. М.

*викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Сьогодні масові незаконні порубки лісу та пов'язана з ними торгівля не-легальною деревиною, визнаються у всьому світі як суттєва загроза лісам, що завдає непоправної шкоди довкіллю, підриваючи зусилля спрямовані на досягнення сталого лісокористування. Незаконні вирубки лісу негативно впливають на економіку країн, завдають значних матеріальних та соціальних збитків, позбавляючи держави та їх населення великої частини доходів. Саме тому, у багатьох країнах світу величезна увага приділяється питанню охорони лісів від незаконної рубки.

У зв'язку з цим, звернення до зарубіжного досвіду щодо кримінально-правової охорони лісу від незаконної рубки, може виявитися корисним з точки зору удосконалення національного законодавства України шляхом запозичення позитивних юридичних здобутків інших країн, напрацьованих ними на шляху боротьби з незаконною порубкою лісу.

Розглянемо деякі підстави застосування кримінальної відповідальності за незаконну порубку лісу за законодавством Канади. Досліджуючи розгляд кримінального законодавства Канади в частині охорони лісів від незаконної рубки, перед усім слід відзначити, що згідно Конституційного акту Канади від 17.04.1982 р. [1], усі ліси, що розташовані на території провінції, є власністю провінції.

Основним базовим законом Канади, що регулює відносини у сфері лісокористування, є Федеральний закон «Про розвиток лісового господарства» (1985 р.), друга назва «Акт про лісове господарство» [2].

Також діє низка спеціальних законодавчих актів, серед яких закони Канади: «Про захист дикої природи» (1985 р.), «Про охорону природного середовища» (1999 р.), Перший національний закон «Про управління землею» (1999 р.), «Про національні парки» (2000 р.), Інструкції уряду Канади про дику природу, Правила та норм оброблення і вивезення деревини (1994 р.) та ін. [3].

Рубка лісу, вирізання та видалення лісової деревини, дозволяється лише за наявності спеціального дозволу, порядок отримання якого визначено Правилами вирубування і вивозу деревини (1994 р.) [4]. Отримання дозволу не потрібно лише у випадку проведення рубок догляду у лісовому масиві. Згідно ст. ст. 6, 7 розд. 30 закону Канади «Про Лісове господарство», незаконну рубку лісу віднесено до злочинів [2].

До переліку правопорушень, що утворюють цей склад злочину, віднесено рубку лісової деревини: – без дозволу; – з порушенням: – умов дозволу (перевищенням допустимого обсягу зрубаної деревини, площі рубок тощо); – спеціальних інструкцій щодо оброблення пошкоджених дерев, зберігання і вивезення зрубаної деревини; – встановлених законодавством вимог і правил щодо охорони флори і фауни лісу, захисту лісових земель, захисту молодняків від вирубування; – на землях, що підлягають особливій охороні (ПЗФ, в місцях цілорічного розведення північного оленя тощо); – шляхом знищення або пошкодження дерев, що перебувають у чужій власності тощо. Будь-яка особа винна у порушенні зазначених вимог, несе карну відповідальність у порядку сумарного виробництва – штраф до 500 \$ або тюремне ув'язнення на строк до 6 місяців. Деревина, що заготовлена з порушенням законодавства Канади, підлягає конфіскації у порядку встановленому розд. 490 КК Канади [5].

Щодо питання порушення екологічних вимог при проведенні рубок лісу, то порядок та умови застосування кримінальної відповідальності передбачено у розд. 13, 19 закону Канади «Про захист дикої природи» [6] та ст. ст. 11, 17, 22, 41, 133, 272(1), 310 закону Канади «Про охорону навколишнього природного середовища» [7]. Причому законом Канади «Про захист дикої природи», встановлено дуже суворі кримінальні покарання за незаконну рубку лісу.

Так, – якщо при проведенні рубки лісу, фізичною особою, порушення екологічних вимог створило небезпеку заподіяння шкоди для життя людей чи об'єктам довкілля, то за перше порушення передбачено покарання у вигляді штрафу в розмірі від 15 тис. до 1 млн. \$ або тюремне ув'язнення; від 30 тис. до 2 млн. \$ або ув'язнення до 5 років; від 5 тис. до 300 тис. \$ або ув'язнення до 6 місяців, або обидва; за замовленням до 100 тис. \$ або 25 тис. \$; за повторне порушення (злочин) – від 10 тис. до 600 тис. \$ або ув'язнення до 6 місяців, або обидва; за замовленням до 200 тис. \$ або до 50 тис. \$; – якщо злочин було заподіяно будь-якою особою, крім фізичних осіб або юридичних осіб, то за перше порушення – від 500 тис. до 6 млн. \$, або від 100 тис. до 4 млн. \$; за замовленням до 500 тис. \$ або у спрощеному порядку від 250 тис. \$; за повторне (злочин) – від 1 млн. до 12 млн. \$ або від 200 тис. до 8 млн. \$; за замовленням до 1 млн. \$ або до 500 тис. \$. При цьому слід зазначити, що особливістю законодавства Канади є те, що за цей вид злочину карна відповідальність передбачена і до юридичних осіб, так: – за перше порушення – від 75 тис. до 4 млн. \$ або у порядку сумарного виробництва від 25 тис. до 2 млн. \$; за замовленням – за вироком суду до 250 тис. \$, а у спрощеному порядку до 50 тис. \$; – за повторне (злочин) – від 150 тис. до

8 млн. \$ або від 50 тис. до 4 млн. \$; за замовленням до 500 тис. \$ або до 100 тис. \$ [6].

При призначенні покарання, сума штрафу повинна бути збільшена з урахуванням усіх обтяжуючих факторів, з урахуванням тяжкості кожної обтяжуючої обставини, пов'язаної зі скоєнням цього злочину у порядку ст. ст. 718.1 в 718.21 КК Канади [5].

До обтяжуючих обставин віднесено: повторність, приховування, за замовленням, тривалість (причому, продовження скоєння злочину більше ніж на один день, тягне відповідальність як за окремий злочин), навмисне заподіяння екологічної шкоди (знищення більш ніж однієї тварини, рослини чи ін. організму); завдання або ризику завдання шкоди живій природи й середовищу існування унікальних, рідкісних, особливо важливих або вразливих диких тварин; невжиття заходів щодо запобігання вчиненню злочину та пом'якшенню чи усуненню його наслідків, не зважаючи на наявність фінансових засобів; скоєння злочину, не зважаючи на попередження офіцера дикої природи на обставини, які згодом стали предметом злочину та ін. [6]. Передбачається можливість застосування також додаткового штрафу, а також дублюється норма щодо конфіскації незаконно зрубаної деревини або доходів від її відчуження / реалізації у порядку встановленому розд. 490 КК Канади [5].

У підсумок важливо зазначити, що кожна з 10-ти провінцій Канади самостійно розробляє і ухвалює свої законодавчі та нормативно-правові акти, у яких визначає обов'язки власників лісів і лісокористувачів по лісогосподарському управлінню, порядок і правила ведення ними лісового господарства. Але, переважно, це підзаконні нормативні-правові акти, типовою вадю яких є величезна громіздкість, що відбивається «зарегульованістю» відносин в лісогосподарській сфері, що піддається критиці з боку лісопромисловців [8, с. 22-24]. Водночас, в силу розмаїття форм лісо-володіння, відмінностей умов лісокористування та організації лісового господарства між 10-ма провінціями, Канада має багатий і різноплановий досвід, що дозволяє іншим країнам робити для себе корисні висновки у подоланні проблем, конфліктів, труднощів щодо охорони лісу від незаконної рубки.

Література:

1. Canada Act / Constitution Acts, 1867 to 1982 // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/Const/page-15>.
2. Canada Forestry Act R.S., 1985, с. – 1994, с. 41, s. 26. // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/F-30/>.
3. Justice Laws Website Canada 01.10.2018// [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/>.
4. Regulations Respecting the Cutting and Removal of Timber (Forestry Act), 1993 SOR/94-118ю – P.C. 1994-93 1994-01-20 // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/>.
5. Canada Criminal Code R.S.C., 1985, с. C-46. // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/>.

6. Canada Wildlife Act R.S.C., 1985, c. W-9 R.S., – 1994, c. 23, s. 2(F) [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/>.
7. Canadian Environmental Protection Act, 1999 S.C. 1999, c. 33 // [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/>.
8. Костенко А. Об опыте Канады в области устойчивого лесопользования / А. Костенко // Устойчивое лесопользование. – 2015. – № 1(41). – С. 22-24.